



Simon Péter

A kiadvanytervezés szoftverkörnyezete, a komplex grafikai szerkesztés alapjai

NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Számítógépes grafikai programok használata, grafikai, tipográfiai tervezés, képfeldolgozás

A követelménymodul száma: 0987-06 A tartalomazonosító száma és célcsoportja: SzT-005-50



A KIADVÁNYTERVEZÉS SZOFTVERKÖRNYEZETE, A KOMPLEX GRAFIKAI SZERKESZTÉS ALAPJAI.

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Egy művészeti galéria felkérésére kisméretű leporelló kiadványt kell tervezni, amit egy fotóművész kiállítására invitáló levélként szeretnének postázni. A kiadványban fel kell használni a galéria meglevő emblémáját, a kiállításhoz előzőleg plakát céljára megtervezett montázst, mint grafikai elemet. A meghívó szövegét pedig Word formátumban biztosítja a megrendelő.

A kiadvány tartalmaz vektorgrafikus emblémát és pixelgrafikus képet is. Olyan programra van szükség az összeállításához, amiben mindegyik grafika megőrzi eddigi tulajdonságait. A vektoros embléma a túléles szerkesztett kontúrjait, körvonalait, ami még kis méretben is jól kiolvasható a vektoros (felbontástól független) mivoltából adódóan. A pixeles képek pedig nem veszítenek a szín és tónusgazdagságukból. Mindezek mellett a kiadvány szövegének tördeléséhez is professzionális szövegkezelő eszközökre is szükségünk van. Ezeknek a kívánalmaknak felel meg a kiadványszerkesztő, angolul desktop publishing (DTP) program.

A kiadványszerkesztői munka nagy felelősséggel jár! A kiadvány tartalma ezután már nem módosul, ha hiba marad benne az már csak a kinyomtatás után derülhet ki!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Legelterjedtebb kiadványszerkesztő programok

Adobe InDesign,

Quark XPress

A kiadványszerkesztő programok ismérvei:

pixelgrafikus képeket kezel,

vektorgrafikus képeket kezel,

szövegszerkesztésre/tördelésre alkalmas,

nyomdai előkészítésre alkalmas,

egyszerre több (akár több száz) oldal kezelésére is képes

A kiadványszerkesztő programok felhasználási területei

minden nyomdai kiadvány:

szórólap, hirdetés, CD borító, leporello, újság/magazin, könyv, plakát, megállítótáblák/attrapok, gigantposterS

csomagolások:

papírdobozok (pl.:teacsomagolás), tubusok, flakonok ...

A professzionális kiadványszerkesztéshez szükséges munkakörnyezet

számítógép (Macintosh vagy Windows), szokásos perifériákkal, nagy mennyiségű RAMmal és tárolókapacitással

grafikai felhasználásra alkalmas kép-panellel rendelkező monitor

monitor színkalibráló eszköz

szkenner

nyomtató

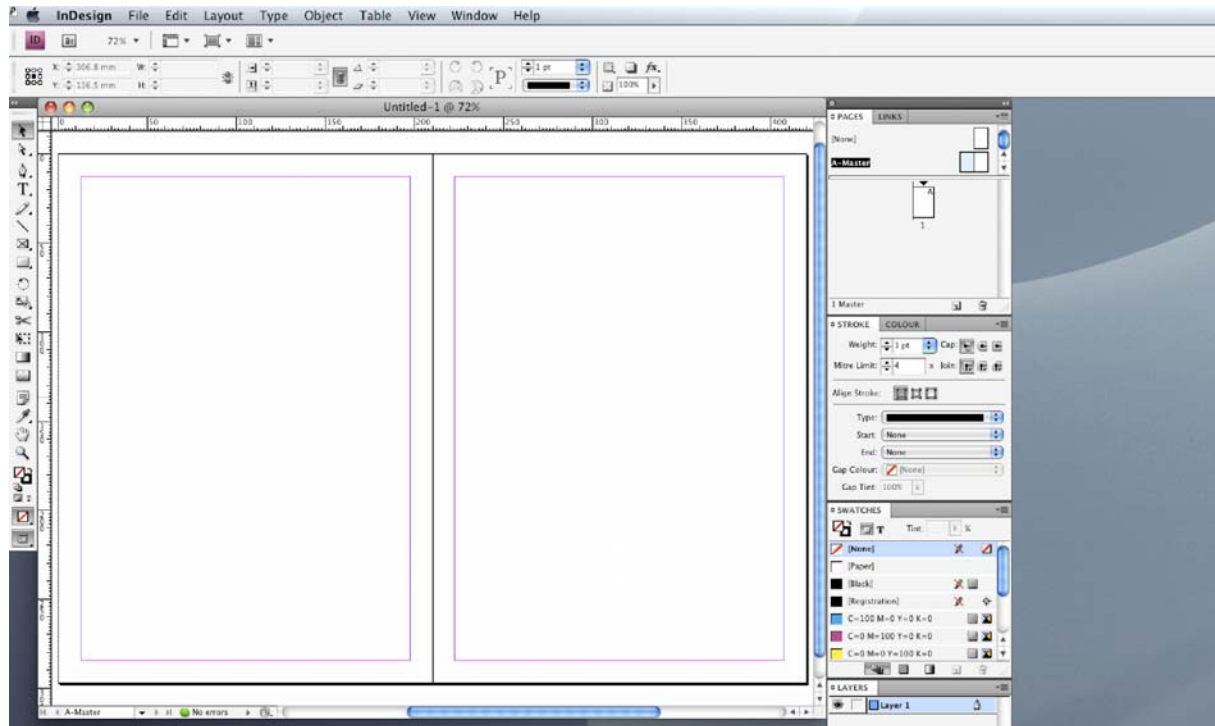
digitális rajztábla

neutrális fényt adó világító testek

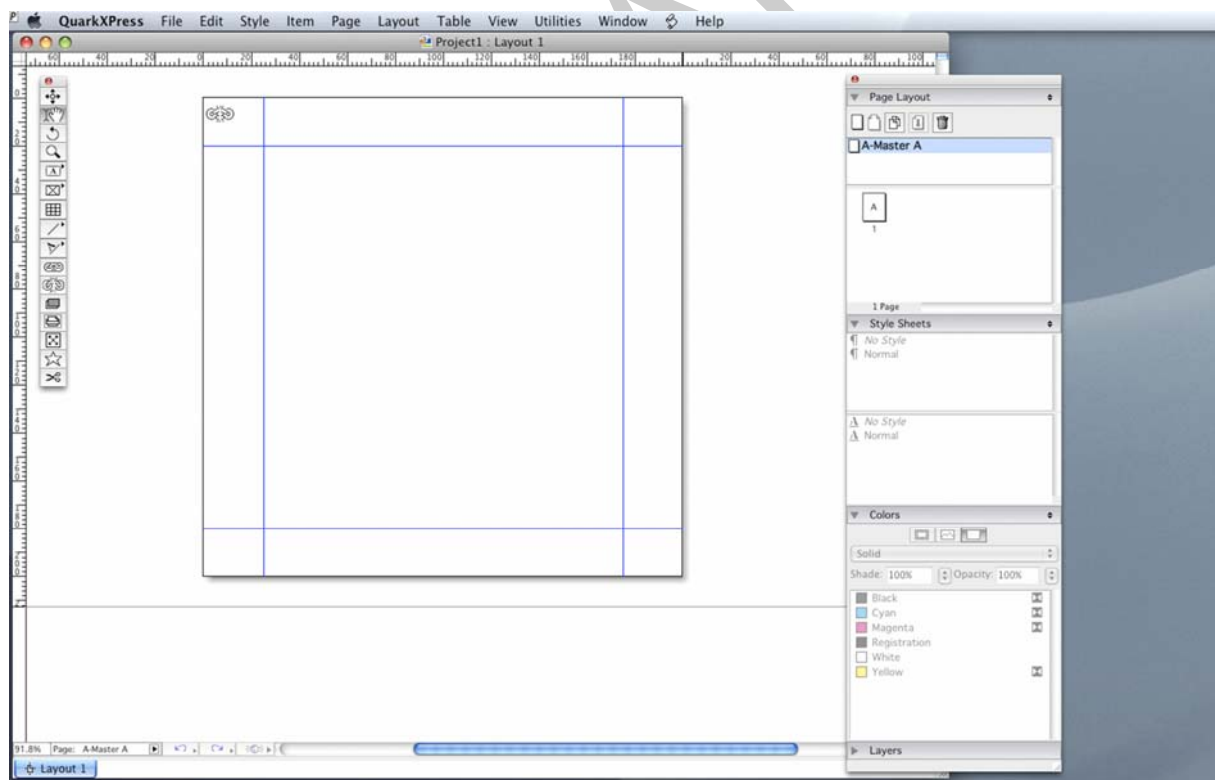
KIADVÁNY GRAFIKAI TERVEZÉSE

Layout-terv:

Egy kiadvány tervezésének első fázisa az alapvető formák kialakítása. A Layout, a kiadvány egy oldalának sematikus terve, ami alapján majd az összes oldalt fel lehet építeni. Ez meghatározza az egész kiadvány vizuális hangulatát. Például egy újság esetében létfontosságú, hogy a layout-terv igényes az újság témájához illeszkedő legyen. Más karaktert kell adni egy gazdasági hetilap oldalának, mint egy popzenei magazinénak. Egy ilyen terv elkészítéséhez a tipográfia magasszintű ismerete alapfeltétel.



1. ábra. Az InDesign kiadvánszerkesztő program kezelőfelülete



2. ábra. A Quark XPress kiadvánszerkesztő program kezelőfelülete

A Layout-terv kiterjed az egész oldal felépítésére.

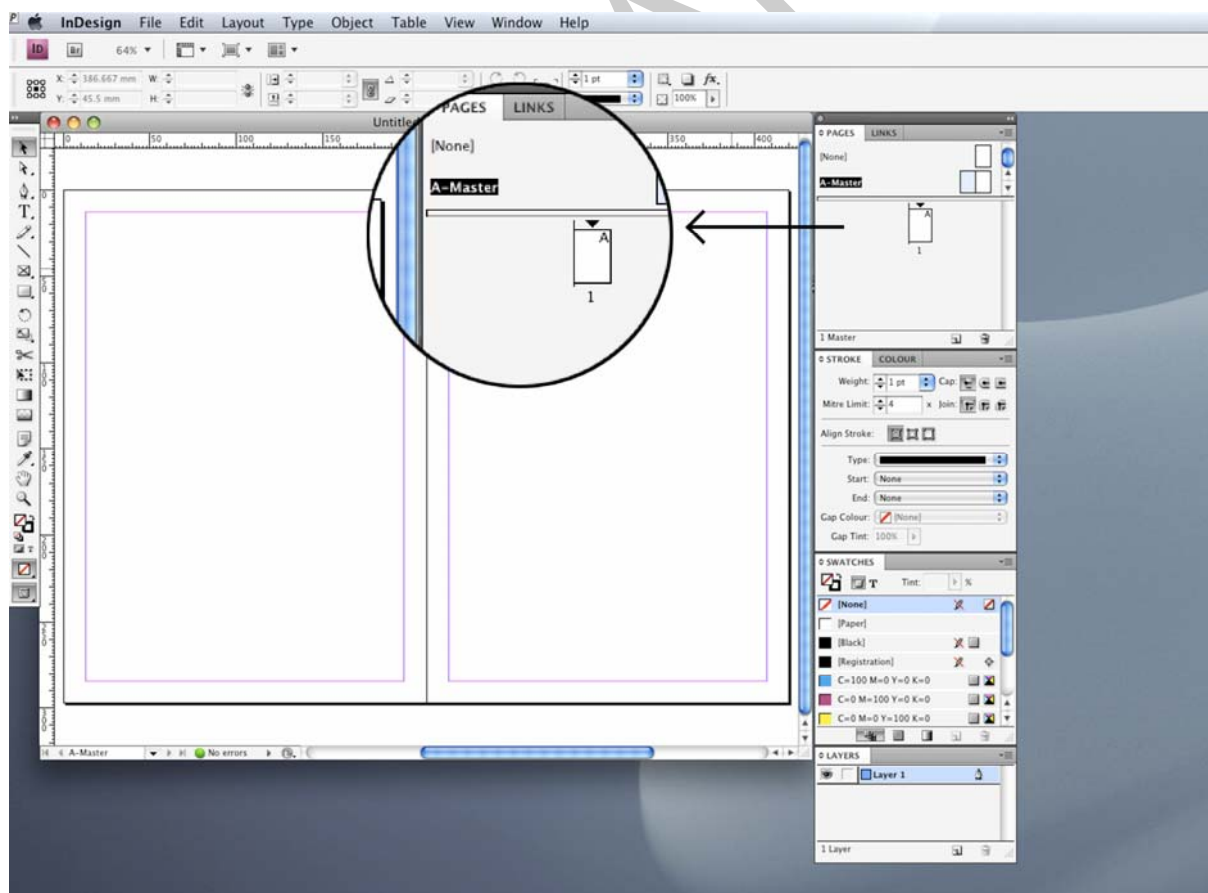
A készülő Layout-terv alakításakor szem előtt kell tartani azt, hogy a kiadvány minden oldalának megjelenése ezen terv szerint lesz kivitelezve. Ennek újságok esetében nem csak egy példány, hanem az ezután következő megjelenésekre is igaznak kell lennie. A Layout tervet mindenképpen követni kell, különben a kiadvány nem lesz egységes megjelenésű!

Az oldalak alapvető struktúráját a szövegtükör határozza meg, ezen belül egy olyan rendszert kell kialakítani amiben a képek és a szöveg elhelyezésénél bármilyen eshetőség megoldható. Ez a struktúra általában egy rácsszerkezetet alkot.

A meghatározandó tipográfiai elemek: fejléc, főcím, alcím, kenyérszöveg, szövegkiemelés, képaláírás, pagina. A betűk mérete, betűtípus megválasztása fontos! Ügyeljünk a címsorok és a kenyérszöveg betűméretének arányos kialakítására.

Mesteroldal:

A kitalált, elfogadott és véglegesre kifinomított layout-tervből mesteroldalakat kell a kiadványszerkesztő programban létrehozni. A mesteroldalakon a kialakított szövegtükör és oldalstruktúra elemei elhelyezhetők. Azok a szövegelemek is elhelyezhetők amik minden oldalon ugyanott és ugyanolyan betűvel szerepelnek (pagina, fejléc ...) Oldal párok jobb és bal felének külön mesteroldal készíthető.



3. ábra. A Mesteroldal InDesign programban

Stílusok:

A szöveg tördelése közben használunk stílusokat (styles). Az itt beállított betűtípust, betűméretet, színt később egy kattintással alkalmazhatjuk a kijelölt szövegen. Ajánlott a Layoutban meghatározott elemek stílusként történő felvétele (alap, címsor, képaláírás, ...).

Stílusok alkalmazása egy szórólapnál nem szükséges, de többoldalas kiadványok esetében nagymértékben megkönnyíti a tördelést, használata elengedhetetlen.

Ellenőrzés / korrektúra

Előforduló probléma, hogy a kiadványt a megrendelő esetleg lektor részére kell eljuttatni, de a sokoldalas dokumentum tele van képekkel. Általában ahova küldenénk, ott nem áll rendelkezésükre semmilyen grafikai program, ezért kell egy olyan formában prezentálni a munkánkat ami mindenki számára fogadható. Erre az Adobe Acrobat program a leginkább elfogadott. Ingyenes Reader változata mindenki számára elérhető az interneten. Megőrzi a vektoros és a pixeles részek tulajdonságait, ugyanakkor erősen le is kicsinyíti a kiadványt, így akár interneten is átküldhetjük. Ilyen Acrobat PDF file-t minden kiadványszerkesztő programból exportálhatunk.

Átküldés nyomdai kivitelezésre

A nyomda felé történő anyagleadás folyamán a legkevesebb probléma akkor adódik ha a kiadványból Post Script file-t írunk, majd ezt a file-t az Adobe Distiller programban alakítjuk PDF file-á. A Post Script file írását a nyomtatás panelen történő beállításokkal lehet elvégezni.



4. ábra. Művészeti témájú könyv egy oldala ¹

Összefoglalás

¹ Részlet Kurdy Fehér János: Kontinentális áramlatok Baranyai Levente festészetéről, Dovin Galéria, 2005

Szigorú tipográfiai és grafikai szabályok betartása mellett, illusztrátorral, fényképésszel, esetleg más grafikussal összedolgozva, egyedi/eredeti koncepció kitalálása a kiadvány tervét készítő grafikus feladata.

A kiadványszerkesztés komplexitását az adja, hogy itt találkozunk többféle képalkotási módszerrel készült grafikai anyag. Ezeket kell át látni és a nyomdai kivitelezés felelősségének tudatában, lehetőleg hiba nélküli anyagot készíteni.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A kiadványszerkesztő programok eredendően nem az élménydús kreatív alkotás eszközei. Arra való, hogy az előzőleg pixelgrafikus és vektorgrafikus programokban előkészített grafikákat és a szöveget egy programban tudjuk összeállítani, itt nyeri el a kiadvány a végső formáját. Manapság a modern kiadványszerkesztő programok (InDesign, Quark XPress) alkalmasak kis mértékben a pixeles és vektoros grafikák készítésére is, de amennyiben egy emblémát kell kiserkeszteni, vagy egy fotóba komolyabban beletusálni, nem kerülhetjük ki a vektoros és pixeles programok használatát.

KÉPEK IMPORTÁLÁSA

Pixelgrafikus képek:

Az első dolog amit egy kiadvány készítésénél ellenőrizni kell az a képi alapanyag amiből majd a munkánk felépül. Egy-egy nagyobb kiadványnál sokszor előfordul, hogy nem egy embertől, hanem több helyről és nagyon eltérő minőségben kapja meg a grafikus a képeket, amiket majd egyazon kiadványban kellene szerepeltetnie. Lehet, hogy a képek forrása is eltérő (szkennelt nyomdailag kinyomott kép, digitális fénykép, analóg fénykép, kézzel készült rajz, 3D grafika). Minden képet ellenőrizni kell! Nehogy olyan kiadvány készüljön, ahol esetleg az egyik kép lilás a másik pedig kékes színben látszik.

1. A fényképek felbontása legyen a nyomdai kivitelezésnek megfelelő. (min.300dpi)
2. A fényképek színhőmérsékletének, színegyensúlyának is egységesnek kell lennie.
3. Színmódok ellenőrzése, nyomdai kivitelezésnél legtöbbször CMYK.
4. Kép élessége megfelelő-e.

Vektorgrafikus képek:

Itt kevesebb probléma merülhet fel, de ezeket is ellenőrizni kell. Minden vektorgrafikus programban be lehet állítani a színkeverési módot. Ez legyen CMYK! Előfordul, hogy a kapott vektoros grafika túl nagy fizikai méretű (pl: 2m*2m) ezeket ajánlatos közel egységes méretre hozni, mert ez megkönnyíti a későbbi tervezői munkát.

Szöveg importálása:

Ahogy a képek esetében, a szövegeknél is előfordul, hogy vegyes alapanyagból kell dolgozni. Leggyakoribb a Word programban készült szöveg. Ezeket a mai kiadványszerkesztő programok könnyen tudják importálni. Felmerülhet problémaként, hogy a Macintosh OSX rendszer és a Windows rendszer a magyar ékezetek kezelésében némely betűtípus esetén eltér, ezért ellenőrizzük a magyar ékezeteket!

Betűtípusok fajtái között is vannak eltérések. A régebbi Macintosh rendszerek használták leginkább a T1 fajtát, ma már nem gyakori. A TT (TrueType) fajták széleskörben elterjedtek. A legújabb OT (Open Type) betűtípus fajta sok előnyös tulajdonsággal rendelkezik, számunkra az egyik legfontosabb, hogy képes minden ékezet megjelenítésére (tehát a speciális magyar ékezetekre is).

A kiadványszerkesztő programok tartalmaznak szövegszerkesztő eszközöket. Hasonló feladatokra is képesek, mint például a Word szövegszerkesztő program, viszont kialakításuk a professzionális nyomtatási cél szem előtt tartásával történt. Szövegszerkesztésnél sokkal szabadabban tudunk szöveg beállításain módosítani (sortáv, betűtáv, ...) . Ezért fontos, hogy a kiadványszerkesztéshez csak komoly tipográfiai ismeretek birtokában fogjunk. Itt nincs annyi előre beállított tipográfiai sablon! Ugyanakkor sokkal szélesebb körben nyílik lehetőség a tipográfia eszköztárának kihasználására.

A kiadvány tervének összeállítására rengeteg eszköz áll rendelkezésünkre. Az ilyen kiadványszerkesztő programok előnye, hogy a produktív munkavégzést segítik elő. Gyorsan és viszonylag könnyen megtanulható eszközökkel kezelhetők. Maga a program működése is gyors. Nem megengedhető a program lelassulása még akkor sem, ha nagyon sok oldal együttes kezelését kell elvégezni. Kiadványszerkesztő programokkal készülnek az újságok is a szerkesztőségekben. Könnyen beláthatjuk, hogy például egy napilap esetében az idő kulcsfontosságú tényező.

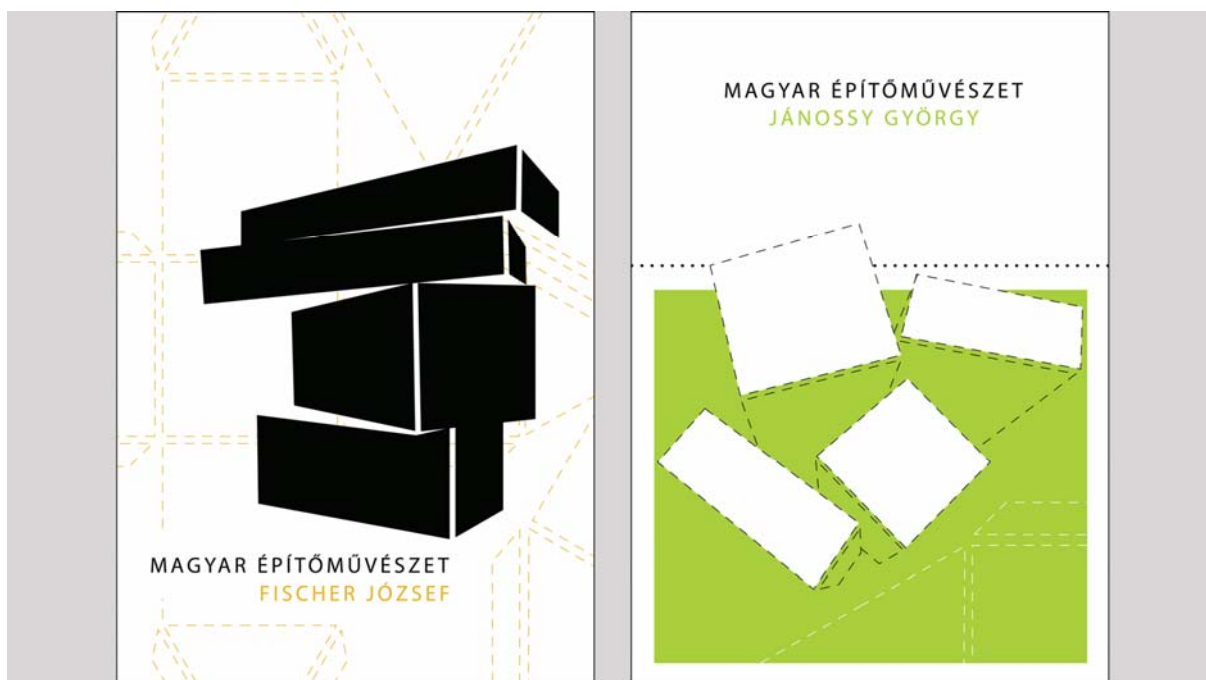


5. ábra. Magazin oldalpár grafikai terve²



6. ábra. Experimentális könyvborító terv³

² Jaschik Álmos Művészeti Iskola Archív: Laborc Zsófia



7. ábra. Könyvborítók grafikai terve⁴

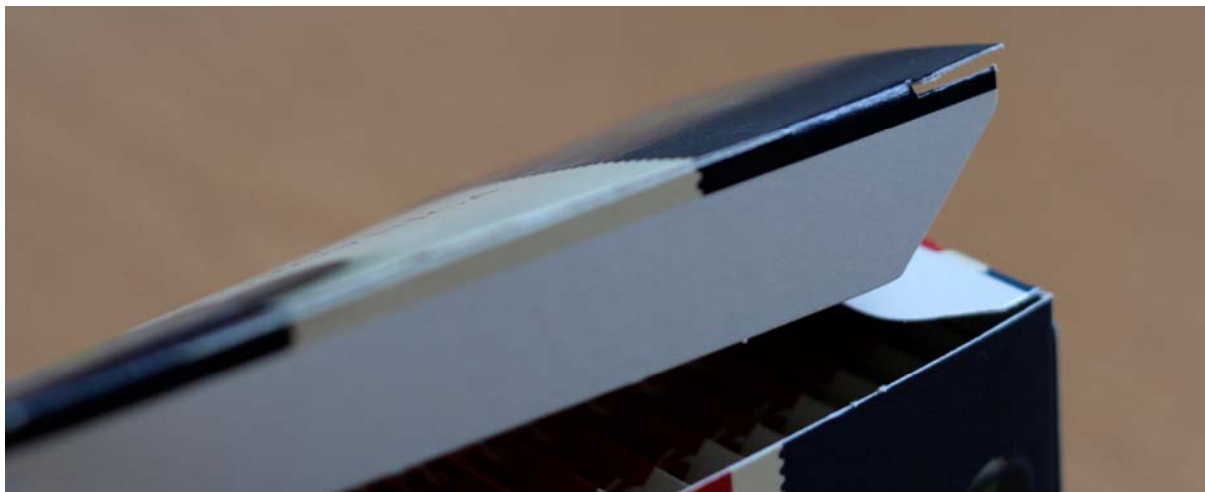


8. ábra. Oldalszámozás (Pagina)⁵

³ Jaschik Álmos Művészeti Iskola Archív, Thury Lili

⁴ Jaschik Álmos Művészeti Iskola Archív, Hegyes Éva

⁵ MKE Diplomakatalógus, 2004



9. ábra. Kifutó egy teacsomagoláson



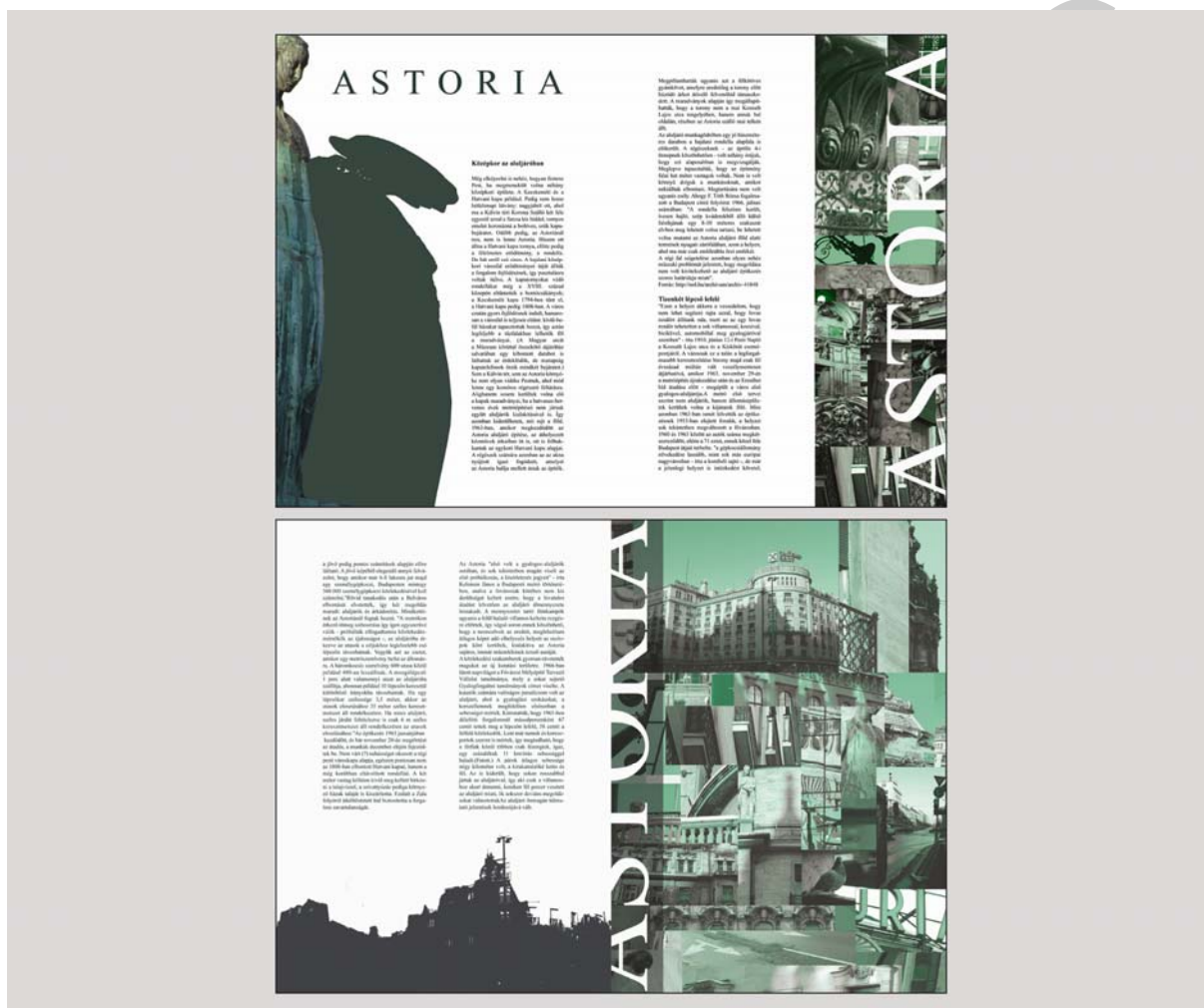
10. ábra. Experimentális magazin oldalpár tervek⁶

⁶ Jaschik Álmos Művészeti Iskola Archív: Németh Tünde, Galla Zoltán

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Készítsen egy A/4-es méretű magazin oldalpárt. Az egyik oldalon kifutó (egész oldalas) fényképpel, a másik oldalon címsorral és kenyérszöveggel.



11. ábra. Magazin oldalpár terve⁷

2. feladat

Készítsen egy A/4-es méretű leporello kiadványt. Ne feledje, hogy ennek két oldala van.

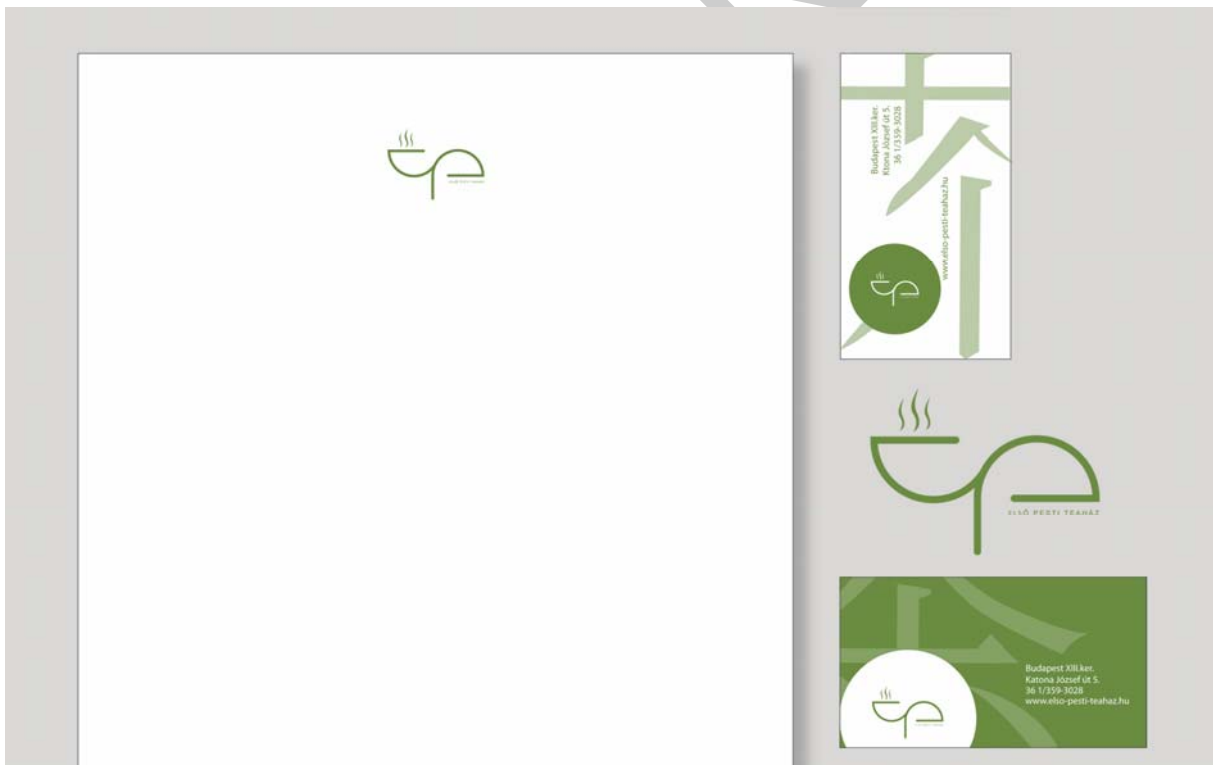
⁷ Jaschik Álmos Művészeti Iskola Archív, Feckó Zsuzsanna

3. feladat

Keressen magazinokat. Figyelje meg milyen elemekből épül fel egy oldal, mik azok az elemek amik több magazinnál is egyeznek.



12. ábra. Könyv gerinc



13. ábra. Arculat terv⁸

⁸ Jaschik Álmos Művészeti Iskola Archív: Fekete Réka

MEGOLDÁSOK

MUNKANYAG

IRODALOMJEGYZÉK

AJÁNLOTT IRODALOM

Adobe Indesign CS3 Tanfolyam a könyvben, Perfect-Pro Kft., 2008

David Bann: Nyomdai Megrendelők kézikönyve, Scholar Kiadó, 2007

Virágvolgyi Péter: A tipográfia mestersége számítógéppel, Tölgyfa Kiadó, 1998

Szántó Tibor: Könyvtervezés, Kossuth Nyomda Kiadása, 1988

Suzanne West: Stílusgyakorlatok, UR Kiadó, 1998

Robin Williams: Tervezz bátran!, Scollar Kiadó, 2006

David Jury: Mi az a Tipográfia?, Scollar Kiadó, 2007

Alice Twemlow: Mire jó a grafikai tervezés?, Scollar Kiadó, 2008

<http://consulting.thekdu.com/>

<http://www.thestudiosite.com/>

<http://www.paprika.com/>

<http://www.tpolm.com/ftthr/main.html>

<http://www.burodeconstruct.net/bureaudestruct/home/index.html>

<http://cargocollective.com/>

<http://www.designisfine.com/projects/thymes-offerings/>

A(z) 0987–06 modul 005–ös szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 211 04 0100 52 02	Számítógépes dekoratőr
54 211 09 0010 54 01	Alkalmazott grafikus
54 211 11 0000 00 00	Könyvműves
54 213 03 0000 00 00	Mozgóképi animációkészítő
54 211 04 0000 00 00	Dekoratőr

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
45 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató